

ÅRGÅNG 43

PMAGASINET

MEDLEMSTIDNING FÖR PAPPERS AVD 68 NR. 3 2025

Kim Söderström

Inte ett skit har vi fått gratis.

Jim Svensk Larm

Vad är väl en bal på slottet – jämfört med drömmen om ett jämlikt samhälle.

Ordförande har ordet

Arbetstiden måste kortas om vi ska orka fram till pension.

Arbetstiden måste kortas om vi ska orka fram till pension.

I dagens snabba samhälle där effektivitet och produktivitet ofta prioriteras över arbetarnas välmående, är förslaget om arbetstidsförkortning högaktuellt. Arbetsplatser med anorektiska organisationer har blivit rena hälsofällan där en arbetare har knappt en chans att klara av arbetslivet fram till pension. Därför är vi i stort behov att minska den totala arbetstiden per vecka.

Historiskt sett har arbetstiden genomgått betydande förändringar. Under den industriella revolutionen arbetade människor ofta upp till 16 timmar om dagen under svåra och osäkra förhållanden. Genom den fackliga kampen och lagstiftningen minskades arbetstiden gradvis. På 1900-talet etablerades åtta timmars arbetsdag som standard i många länder, vilket var en stor seger för arbetarrörelsen.

Forskning idag visar att långa arbetstider kan ha negativa effekter på hälsan. Kronisk stress, sömnbrist och utbrändhet är några av de problem som förknippas med för mycket arbete. Att arbeta för många timmar utan tillräckligt med vila kan leda till både fysiska och psykiska sjukdomar. Även arbetet på vår fabrik har förändrats de senaste 20 åren. Arbetsmiljön har blivit mer intensiv och energikrävande. Arbetaren sliter idag mycket hårdare. Flera väljer att avsluta arbetslivet före pensionsåldern. Huvudorsaken är att orken och hälsan sviktar.

Fysiska hälsoproblem som hjärt-kärlsjukdomar, högt blodtryck och diabetes kan orsakas av långa arbetstider. Regelbunden vila och återhämtning är avgörande för att kroppen ska kunna reparera sig själv och fungera optimalt. Även mental hälsa påverkas starkt av arbetsbelastningen. Långa pass kan leda till ångest, depression och andra psykiska problem. Genom att minska arbetstiden kan anställda få mer tid för avkoppling, sociala aktiviteter och självomsorg, vilket är viktigt för att upprätthålla god mental hälsa.

Det finns en utbredd uppfattning att längre arbetstider leder till högre produktivitet. Studier har dock visat att det inte alltid stämmer. När människor arbetar alltför långa dagar minskar deras kreativitet och beslutsfattande förmåga. Omvänt kan kortare arbetstider faktiskt öka produktiviteten eftersom arbetarna är mer utvilade och fokuserade på det de gör (LO:s arbetstidsutredning 2025).

"Arbetsplatser med anorektiska organisationer har blivit rena hälsofällor där en arbetare har knappt en chans att klara av arbetslivet fram till pension."

Flera länder har experimenterat med arbetstidsförkortning och resultaten har varit lovande. Sedan 1990 har danska arbetare 37-timmarsveckor – ofta inklusive betald lunchrast. Danmark utgör ett tydligt exempel på att en arbetstidsförkortning inte behöver leda till märkbara negativa effekter på ekonomin. I Sverige har vissa företag infört sex timmars arbetsdag med bibehållen lön, och resultaten har blivit ökad produktivitet och förbättrad hälsa bland anställda.

Arbetstidsförkortning kan spela en avgörande roll för individens återhämtning och övergripande välmående. Genom att minska arbetstiden kan vi skapa en bättre balans mellan arbete och fritid, vilket i sin tur leder till friskare och mer produktiva arbetare. Detta är ett viktigt steg mot ett mer hållbart och hälsosamt samhälle.

Med den teknologiska utvecklingen och allt större fokus på mental hälsa är det möjligt att arbetstidsförkortning kommer att bli ett vanligt inslag i framtidens arbetsliv. Det är en utveckling som inte bara gynnar individen utan även företagen och samhället i stort. Vi hoppas att politiken och arbetsmarknadens parter kan uppnå en samsyn som leder till en permanent minskning av veckoarbetstiden. Det skulle gagna anställda, arbetsgivare och till sist också staten.

Inbrott

Vi fick två inbrott på vår expedition i början på september. Tjuvar har varit ute efter maten vi hade i vår kyl- och frys. De tog med sig skinka, smör och till och med salt. Även Folksams dator som vi använder vid rådgivningar tog de med sig.

Man kan konstatera att det är tragiskt att i idag i Sverige finns hungriga människor som inte har råd att köpa egen mat utan tar sig in i andras fastigheter för att bli mätta. Vad händer imorgon när man stänger polisstationen i Hallstavik? Hur många inbrott kan vi förvänta oss då? Det finns en stark koppling mellan antal inbrott och polisstationens närvaro i bygden. Det är inte försent att ändra sig Polismyndigheten!

Aleksandar Srndovic

Fackligt internationellt arbete – en nyckel till världens demokratisering

Det är tidig morgon på ett svenskt industriområde. Kaffet doftar, tidningen prasslar och den gamla fackexpeditionens dörr öppnas. Här, någonstans bland protokollhögar och affischer från förr, finns nerven i en rörelse som inte bara förändrat Sverige, utan också riktat blicken mot världen. Den svenska fackföreningsrörelsen har länge varit en global aktör, engagerad i kampen för demokrati långt utanför våra egna landgränser. Men varför är det så viktigt att facket tar plats internationellt – och vad betyder det egentligen för demokratin i världen?

En svensk tradition av solidaritet

Den svenska modellen, där fack och arbetsgivare tillsammans förhandlar om villkor och löner, har blivit en exportsuccé. Men det är mycket mer än så. Redan tidigt insåg svenska fack att arbetarnas villkor inte kunde förbättras isolerat. Om arbete i andra länder urholkades, pressades också villkoren här. Solidaritet blev inte bara ett slagord på första maj-plakat, utan en strategi för överlevnad och utveckling.

Svenska fackföreningar har genom decennierna engagerat sig i internationella nätverk som Internationella fackliga samorganisationen (IFS) och Global Union Federations. Dessa samarbeten handlar om att försvara grundläggande fackliga rättigheter, bekämpa barnarbete och slaveri, samt stå upp för demokratin mest grundläggande principer.

Demokratin börjar på arbetsplatsen

Det är ingen slump att arbetarrörelser och demokrati ofta går hand i hand. Fackliga organisationer lär ut mötesteknik, demokratiska processer och hur du organiserar dig.

"Så nästa gång diskussionen om fackets roll i samhället blossar upp, kom ihåg att den svenska fackföreningsrörelsen inte bara slåss för rättvisa här hemma."

För många människor i världen är facket den första arenan där de ser och upplever verklig demokrati i praktiken. När arbetare i Bangladesh eller Belarus organiserar sig, utmanar de ofta både företagsmakt och auktoritära regimer.

Svenska facket har varit med och stöttat dessa processer, inte minst genom utbildning, ekonomiskt stöd och genom att erbjuda fristäder åt fackliga ledare som tvingats fly. Varje gång ett kollektivavtal sluts i ett land där fackligt arbete varit förbjudet, stärks demokratin – och det är ingen överdrift att påstå att svenska fack har varit avgörande för att möjliggöra sådana framsteg.

Motstånd, hot och hopp

Men vägen är långt ifrån enkel. Antifackliga lagar, trakasserier och till och med mord på fackligt aktiva är verklighet i många länder. Ändå vägrar den fackliga rörelsen ge upp. Det internationella samarbetet, där svenska fack spelar en betydande roll, bygger på idén att du aldrig står ensam. Hoten mot demokratin är globala – då måste också kampen vara det.

Framtidens utmaningar

Världen förändras och så också hoten mot demokratin. Digitala plattformar, gigekonomi och ökande ojämlikhet ställer nya krav på fackligt arbete. Svenska fack har visat att de inte drar sig för att ta strid för människovärde och rättvisa, oavsett om det handlar om strejkande textilarbetsare i Kambodja eller om den egna medlemmens arbetsmiljö på ett svenskt lager.

Insikten är tydlig: demokratin kan inte försvaras nationellt om den undermineras globalt. När svenska fackföreningar agerar internationellt är det ett försvar av både människovärdet och demokratin själva grundvalar.

Så nästa gång diskussionen om fackets roll i samhället blossar upp, kom ihåg att den svenska fackföreningsrörelsen inte bara slåss för rättvisa här hemma. Den är också en del av en större, global rörelse för demokrati, frihet och mänskliga rättigheter – och det gör oss alla till vinnare.

Per-Anders Pettersson

2:e viceordförande

Pappers avd 68 – 110 år

Att säga när en fackförening bildas kan vara svårt. Det är oftast en process i flera steg som slutligen leder fram till ett möte där man fattar beslut om att formellt bilda en fackförening.

Våren 1915 var det ungefär ett halvår kvar innan den nybyggda pappersfabriken i Hallsta skulle dra i gång sin produktion. Det var Holmens Bruk i Norrköping som byggde fabriken och det var också några av Norrköpingsfabrikens arbetare som lovat att flytta till Roslagen och vara med och starta upp tillverkningen. Dessa arbetare diskuterade med varandra om vad man behövde ordna med inför resan och när man kom fram. Det viktigaste var att få till en fackförening på det nya bruket vilket man bestämmer den 14 april. En månad senare 15 maj skickar man in en

ansökan till Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet och anholder om medlemskap. Många rutor i blanketten är tomma, till exempel hur många medlemmar man har. Man vet helt enkelt inte. Hur många kommer att arbeta på bruket, hur många blir medlemmar och man har inte ens en adress för den nya fackföreningen i Hallsta.

I september går flyttlassen från Norrköping norrut och den 15 september rullas det första pappret upp – produktionen är igång. Den 26 september, elva dagar efter starten, håller arbetarna sitt första möte. Man har då beviljats medlemskap i Grov- och fabriks och tilldelats avdelningsnummer 43. Mötet konstaterar att det från och med då finns en fackförening på pappersbruket och den 26 september blir det datum som officiellt blir startskottet för avdelning 43.

1920 bildas Svenska Pappersindustriarbetareförbundet och året efter ansöker avd. 43 om övergång till det nya förbundet. Man beviljas inträde och byter nu namn till Pappers avd. 68.

De första årtiondena präglas av konflikter och strejker. När nazismen växer i Europa reagerar avdelningen och får igenom ett uttalande redan på kongressen 1933 som fördömer terrorn i Tyskland. Avdelningen verkar också aktivt för att stödja den spanska republikens kamp mot fascismen.

Erik Jansson och Hugo Nilsson blir två långvariga ordföringar och efterträds 1964 av Roine Carlsson som sedermera blir förbundsordförande och statsråd. Nästa maratonordförande blir Johnny Karlson. Aleksandar Srndovic väljs till ordförande 2008 och den rollen har han fortfarande.

I kongressprotokoll och andra källor kan man se att avd. 68 varit en mycket aktiv fackförening. Många motioner och uttalanden har skrivits, man har nominerat folk till olika organisationer, i över 40 år har man gett ut en medlemstidning, man har varit engagerad i det lokala samhällslivet och i olika perioder har man varit aktiva inom kulturen och i internationella frågor. Tyvärr har de senare

frågorna inte fått någon större plats i organisationen senaste tiden. Mig veterligen har avd. 68 inte uttalat sig om vare sig Ukraina eller Gaza.

Annars är det en pigg avdelning som ser ut att ha en återväxt i antågande. Fler ungdomar visar intresse och det bär för en spännande framtid.

Roger Berglund

Från vänster Erik Jansson, Roine Carlsson och Hugo Nilsson

Demonstration för jobben.

Kurre

Den modiga ekorrens kamp för rättvisa i skogen

I en liten skog, där träden susar och djuren lever i harmoni, bor vår vän, en särskild ekorre, vid namn Kurre. Han är inte vilken ekorre som helst, han är förtroendevald och har länge kämpat för djurens rättigheter. Efter samtalet med vår avdelnings studieorganisatör Anders tog han på sig uppdraget att utbilda sina meddjur om kollektivavtal och deras betydelse.

Skogen har länge varit en plats där samarbete och gemensamt ansvar har varit nyckeln till överlevnad. Men i takt med att nya djur flyttade in och gamla traditioner började glömmas bort, uppstod konflikter och missförstånd. Det var då Kurre insåg vikten av att stärka bandet mellan skogens invånare genom kunskap om kollektivavtal.

Han visste att vi på avd. 68 ofta organiserar facklig grundutbildning där vi diskuterar kollektivavtalets värde med våra medlemmar. Kurre var intresserad av att erbjuda samma kunskap till Skogsfackets medlemmar. Han lade stor vikt vid att göra innehållet begripligt för alla, oavsett

art eller storlek. Därför träffade han Anders för att få goda råd.

Utbildningen ägde rum under stora tallen bredvid vår expedition. Målet var att förklara grunderna i ett kollektivavtal för skogens medlemmar. Han berättade för dem att ett kollektivavtal är ett skriftligt avtal mellan två parter – den stygga vargen som är arbetsgivare på ena sidan och fackföreningen där han och smådjuren har valt att organisera sig i på andra sidan. Avtalet de tecknar reglerar löner, arbetstider och andra arbetsvillkor – informerade Kurre om.

Han betonade att kollektivavtal hjälper till att skapa enighet och trygghet bland Hallstaskogens invånare. Han använde exempel från skogen för att illustrera hur kollektivavtal fungerar. Ekorror jobbade dagtid medan ugglorna sena kvällar och nätter. Avtalet med stygga vargen gav ugglor extra ersättning då de jobbade på obekväma arbetstider.

Kollektivavtal bidrar till att säkerställa att löner och arbetsvillkor är rättvisa och lika för alla anställda i skogsnäringen repeterade Kurre som ett mantra. Genom att

förhandla fram gemensamma villkor kan smådjuren undvika diskriminering och oskäligen löneskillnader – sa han.

Han poängterade att ett viktigt inslag i kollektivavtal är de bestämmelser som rör arbetsskydd och arbetsmiljö i skogen. Kollektivavtalen fastställer regler för arbetstider, raster, arbetsmiljö och andra faktorer som påverkar smådjurens hälsa och säkerhet. Detta ger dem en tryggare arbetsmiljö och minskar risken för arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar – menade han.

Kurre tog även upp det faktum att genom kollektivavtal skapas mekanismer för att hantera konflikter och tvister i Hallstaskogen. Detta bidrar till att upprätthålla goda relationer mellan stygga vargen och smådjuren samt minskar risken för strejker och arbetsnedläggelser. Kollektivavtalen fastställer också rutiner för hur tvister ska lösas, vilket ger en struktur och förutsägbarhet i konflikthanteringen.

Han berättade också om sin roll som förtroendevald och vikten av att facket har representanter som kan föra djurens talan. Han uppmuntrade fler djur att engagera sig och delta i beslut som påverkar hela skogen.

Utbildningarna fick ett varmt mottagande, och många djur kände en nyfunnen respekt för varandras arbete och bidrag till skogens välfärd. Kurrens insats blev ett föredöme

för hur man med kunskap och engagemang kan skapa en mer rättvis och harmonisk gemenskap.

Han hoppas på att genom att fortsätta utbilda och inspirera andra skogsarbetare, kan Hallstaskogen bli en modell för andra skogar att följa.

Med Kurrens ledarskap och djurens gemensamma vilja att förbättra sina liv, ser framtiden ljus ut för Hallstaskogens invånare. Kollektivavtalen, och den kunskap som följer med dem, kommer att vara nyckeln till en bättre morgondag.

Aleksandar Srndovic

■ MEDLEMSDIKT **PERNILLA WESTMAN**

*Vårn jord snurrar
för oss alla
Alla räknas
liten som stor
Bruset av ljud
tankar och idéer
hörs inom oss alla
vi är viktiga allihop
Så tro inte att
världen kretsar runt
bara dig
Andras tid och energi
handlar inte om dig
Man är inte ensam
på jorden
och alla är upptagna
med sina egna liv*

Nu sänker vi arbetstiden tillsammans

LO kongressen fattade 2024 beslut om att vi tillsammans inom LO via avtal ska sänka veckoarbetstidsmålet.

Den senaste gången en större reform skedde på detta område var den första januari 1973 när

femdagarsveckan infördes och den längst lagstadgade arbetstiden blev 40 timmar per vecka. Denna förändring kom sedan att kombineras med en överenskommelse mellan LO och SAF (nuvarande Svenskt Näringsliv) 1974 när arbetstiden för kontinuerligt treskiftsarbete sänktes till 36 timmar per helgfri vecka. Samtidigt sänktes arbetstiden för intermitterant treskiftsarbete till 38 timmar per helgfri vecka. Denna överenskommelse följdes upp i mitten av 80-talet när arbetstiden för tvåskiftsarbete sänktes till 38 timmar per helgfri vecka.

Det är nu många år sedan en rejäl reform genomfördes på arbetstidsområdet. Pappers har sedan dess visserligen förhandlat fram arbetstidsförkortning via arbetstidskonvention samt avsättningar till deltidspension. Dessa överenskommelser har däremot inte förändrat veckoarbetstiden. I våra medlemsdialoger uttrycker många medlemmar att detta har varit bra reformer, men att ledighet via ATK i praktiken inte innebär mindre arbetstid. När en arbetskamrat är ledig behöver någon annan arbeta övertid. Detta är en följd av branschens alltmer slimmade organisationer. Om vi vill ha arbetstidsförkortning på riktigt är inte detta vägen framåt. En arbetstidsförkortning uppnår vi enbart om veckoarbetstiden förkortas.

LO har tagit fram ett mycket bra kunskapsunderlag som visar att i Sverige arbetar vi mest per person (15 till 74 år) jämfört med de elva europeiska länder som Sverige ofta jämförs med. I Sverige har vi en hög sysselsättningsgrad, särskilt bland kvinnor och äldre. Sammantaget är därför förutsättningarna för att förkorta arbetstiden i Sverige mycket goda.

Pappers har helt ställt sig bakom besluten inom LO innebärande att vi nu tillsammans genom förhandlingar ska förkorta veckoarbetstiden. Exakt målbild är inte spikad, men vi är helt överens om att även skiftarbeters veckoarbetstid ska förkortas. Det är ett gemensamt styrkebesked från LO-förbunden och något som är mycket viktigt för Pappers där den absoluta majoriteten av medlemmarna arbetar skift.

"Vi kan därför se fram emot en händelserik höst och mycket tuffa förhandlingar nästa år. Som vanligt är vi i Pappers redo att tillsammans anta denna utmaning."

Arbetet med att förbereda förhandlingarna pågår för fullt och förväntas vara klart innan årsskiftet. Under denna tid kommer ett flertal konferenser att arrangeras över hela landet. På varje konferens är Pappers representerat av tre avdelningsordföranden. Det är viktigt att övriga förbund får en bra förståelse för våra medlemmars vardag.

Genom att stötta varandra är det fullt möjligt att vi lyckas uppnå en förkortning av veckoarbetstiden. Det är tydligt att LO-förbunden är villiga att gå mycket långt för att förverkliga en förkortad arbetstid. Det är därför upp till bevis för sammanhållningen. En sak är dock klar och det är att Pappers är en kraft att räkna med i detta sammanhang med våra välorganiserade arbetsplatser och gemensamma styrka. Vi är väl förberedda för alla tänkbara scenarier.

Vi kan därför se fram emot en händelserik höst och mycket tuffa förhandlingar nästa år. Som vanligt är vi i Pappers redo att tillsammans anta denna utmaning.

Robert Sjunnebo
förhandlingschef

Genom att stötta varandra är det fullt möjligt att vi lyckas uppnå en förkortning av veckoarbetstiden.

Människors lidande är enormt i Gazaremsan

Krig har varit en konstant del av mänsklighetens historia, men frågan om vi har passerat den röda linjen med våra moderna konflikter är både komplex och djupt oroande. Den "röda linjen" som beskriver en moralisk eller etisk gräns som, när den överskrids, innebär att vi har gått för långt.

Från primitiva strider till högteknologiska konflikter utvecklades människans krigföringslust. Under första och andra världskriget såg vi användning av kemiska vapen, något som många ansåg vara ett överskridande av den etiska gränsen. Användningen av atombomberna över Hiroshima och Nagasaki 1945 markerade en annan betydande överskridning av denna linje, där förstörelsen var så massiv och konsekvenserna så förödande att världen aldrig skulle bli densamma igen.

Det vi ser tydligt idag är att civilbefolkning drabbas hårdare och hårdare. Det räcker att nämna kriget i Bosnien, Syrien, Ukraina och Gaza så förstår man detta. När värl-

"Makten har passerat den röda linjen och bara vi och demokratiska krafter här och i andra länder kan få dem att backa till rätt sida av den röda linjen. Tänk på det när ni går till valet nästa år!"

den kan skåda de bilderna som rapporteras från Gaza med gråtande och skadade barn, kvinnor och gamla utan att reagera är det bara ett tecken på att vi har blivit radikalt mindre mänskliga och definitivt på andra sidan av den röda linjen. När styrande politiker i landet kritiserar människor som under fredliga manifestationer kräver en reaktion av makteliten riktad mot krigsförbrytarna och ett stopp på tragedin som utspelar sig framför våra ögon, har de definitivt passerat den röda linjen.

Minister Ebba Busch kritiserade Greta Thunberg för hennes aktivism i Gaza-frågan och anklagade henne för egoism och eget intresse. Vilket hyckleri! Regeringen som Ebba sitter i av eget intresse väljer att vända blicken från Gaza tragedin. De särskiljer Ukraina och Gaza-offer. Ena är viktigare än den andra för Ebbas regering. Svårt att hitta mer orättvisa och hyckleri än det! Alla människor som hamnar i offerställning har rätt att få vårt medlidande och hjälp oavsett i vilken del av världen de befinner sig.

Demokratin just nu är under hård press över hela världen! Odemokratiska makteliter växer och hotar med nya krig och imperialismens strävan att ockupera, plundra och utarma vårt gemensamma arv – planeten som sakta och säkert förstörs.

I USA på LA-gator riktar deras egna soldater (national gardet) vapenpipor mot sina egna medborgare som fredligt demonstrerar. I "det mest demokratiska landet" som man brukade säga händer detta.

Demokrati för mig är mer än bara en styrform, den är grunden för frihet, rättvisa och jämlikhet. När vi ser på världen idag, är det tydligt att demokratin står inför många utmaningar och hot som kräver vår uppmärksamhet och våra ansträngningar för att försvara. Att beskydda demokrati är avgörande inför framtiden eftersom den tryggar våra rättigheter, främjar fred och stabilitet, och möjliggör en hållbar utveckling. Mina vänner! Makten har passerat den röda linjen och bara vi och demokratiska krafter här och i andra länder kan få dem att backa till rätt sida av den röda linjen. Tänk på det när ni går till valet nästa år!

Aleksandar Srndovic

Hallsta pappersbruks huvudentré någon gång före 1984. Den höga skorstenen revs våren 1984.

Nuvarande huvudentrébyggnad, Valhall, byggdes 1987 och innehåller reception, vakt, företagshälsövård, konferensrum och matsal med restaurangkök. För närvarande är det ingen som driver restaurangen.

Inkomstförsäkringens nya villkor

Från den 1 oktober förändras villkoren för inkomstförsäkring, då den nya arbetslöshetsförsäkringen börjar gälla.

Det finns nyheter för de enskilda medlemmar som tecknat ett högre löneläge i inkomstförsäkringen än 50 000 kr.

Nu finns det nivåer i löneläge om:

55 000 kr

60 000 kr

65 000 kr osv upp till 90 000 kr.

Från den 1 oktober kommer nivåerna i lönelägena vara:

60 000 kr

70 000 kr

80 000 kr osv upp till 160 000 kr.

Detta görs för att det ska se likadant ut i alla inkomstförstärkningar inom LO som Folksam hanterar.

Folksam kommer att höja upp de som ligger på 55 000, 65 000, 75 000 och 85 000 kr till närmaste jämna tal, 60 000, 70 000, 80 000, 90 000kr.

Hallstaviksdagen - en dag som för människor, föreningar och företag samman.

Hallstaviksdagen har blivit en uppskattad tradition sedan 2009 och är ett årligt firande som samlar hela Häveröbygden. Under denna dag fylls centrumtorget av liv och rörelse då lokala föreningar och företag visar upp det bästa vår bygd har att erbjuda.

Hallstaviksdagen startade som en motvikt till den tråkiga stämningen som rådde i Hallstavik efter pappersbrukets stora neddragning 2008.

För många invånare i Häveröbygden är Hallstaviksdagen en höjdpunkt på året. Redan tidigt på morgonen börjar förberedelserna och torget förvandlas till ett myllrande centrum där alla generationer möts. Föreningar i olika former – idrott, kultur, natur och samhällsengagemang – ställer ut och presenterar sin verksamhet. Företagen, både nystartade och väl etablerade, får möjlighet att synas, nätverka och möta sina kunder ansikte mot ansikte.

Under Hallstaviksdagen står det lokala i centrum. Allt från hantverk, matprodukter till idrott och kulturella uttryck får ta plats. Besökarna kan upptäcka nya verksamheter, återse gamla favoriter och kanske till och med själva få inspiration till att engagera sig i någon förening.

En av Hallstaviksdagens allra största värden är gemenska-

pen den skapar. Här möts gamla vänner och nya bekant-skaper knyts. Samtal om bygdens utmaningar, möjligheter och framtid blandas med skratt, minnen och spontana möten.

Ingen Hallstaviksdag är komplett utan de lockande dofterna från korvgrillningen som Pappers avd 68 tillsammans med de andra LO-facken i bygden bjuder på. På torget hittar man också lokalproducerade delikatesser. För familjer och barn finns det alltid mycket att uppleva. Lekar, tävlingar, ansiktsmålning och olika prova-på-aktiviteter. Underhållning på scenen med framträdanden av lokala artister. Det finns något för alla.

Att Hallstaviksdagen har blivit en självklar del av bygdens kalender är ingen slump. Den dag då torget fylls av engagemang, stolthet och gemenskap blir ett bevis på att Hallstavik är mer än bara en plats – det är ett samhälle där människor bryr sig om varandra och tillsammans skapar något större.

Huvudarrangör är Roslagens Sparbank i samarbete med Holmen, Hallstaviks Schakt, Hallstaviks Elverk, Roslagens Scenteknik, Norrtelje Tidning och ICA Supermarket.

Carita Holmberg

Kommunals Christer Hallingström och Pappers Jukka Pesonen samtalar med besökare.

Samarbete krävdes för att hålla tempo i korvgrillningen. Över 1000 korvar grillades och delades ut till besökare.

Korvkön ringlade emellanåt lång. Medan man väntar på sin korv kan man passa på att prata fackliga frågor. LO-facken i Hallstavik, Kommunal, Handels och Pappers bjöd på korv och trevliga samtal.

Vad är väl en bal på slottet – jämfört med drömmen om ett jämlikt samhälle.

Många av oss minns nog hur Askungen drömde om balen, en dröm som verkade omöjlig tills vännerna hjälpte till. Det är samma sak med politisk förändring. Ensam går det långsamt och vägen blir lång, tillsammans blir det möjligt och vi når snabbare dit. På Socialdemokraternas kongress i maj visade vi att när vi organiserar oss och lyfter våra berättelser händer det saker. Små och stora steg togs som kommer göra skillnad för arbetare i hela landet.

De senaste åren har många upplevt ett mörker. Ökade klyftor, pressade villkor och en vardag där det ofta är vi, Sveriges arbetare, som får betala notan. Men förändring sker inte av sig själv, och vi kan få till en förändring åt ett annat håll.

Den kräver organisering, ihärdighet och mod att driva frågor helt igenom. Motionera, debattera och besluta. Helt enkelt saker som ligger i arbetarrörelsens DNA. Något vi blivit lärda från första kursen i ABF.

Vill du få en förändring, skriv en motion. Vill du få andra att tycka som dig, bilda opinion. Vill du få igenom din

motion, delta på beslutsmötet.

”Votering är begärd och ska verkställas”

Dessa vackra ord som är en del av demokratins hjärta.

Kongressen var ett konkret exempel på hur det kan se ut när vi organiserar oss för en förändring: över 4 000 motioner skickades in och mer än 10 000 att-satser behandlades.

Vad gav det oss? Resultaten är varken kosmetiska eller enbart symboliska. Frågor som avskaffandet av **karensavdraget**, krav på **kortare arbetstid**, förbättringar i pensionerna, arbetskläder för de i offentlig sektor och mycket mer lyftes fram och fick genomslag. Det är delsegrar, viktiga steg som lättar vardagen för många hushåll.

För oss som jobbar i industrin och behöver utföra vårt jobb på arbetsplatsen betyder det konkret skillnad när vi inte straffas för att vi blir sjuka eller möjligheten att gå ner i arbetstid efter ett långt arbetsliv som slitit på kroppen, detta utan att pensionen kraschar.

Kongressen hanterar också de övergripande frågorna som får påverkan för oss, såväl på jobbet inom skogsindustrin som när vi lämnar barnen på förskolan.

Hur skogen ska brukas, balansen mellan att binda kolet medan skogen växer och att ersätta plast med produkter

från skogen. Det finns missförstånd ibland över hur skogen brukas, därför är det extra viktigt med röster som vet hur skogen brukas. Att vi tar hand om hela trädet och använder varje del till det som den gör bäst nytta. Oavsett om det är pappersmassa, plankor eller energi. Produkter som i sin tur används för att ersätta produkter som skulle haft större påverkan på vår omgivning negativt.

Kongressen behandlade också stora frågor om hur vi ska finansiera välfärden och ha råd med utbyggnaden av totalförsvaret. Frågor som inte bara påverkar oss här och nu, utan generationer efter oss.

Det handlade inte bara om stora politiska ord. Kongressen innehöll levande debatter, voteringar och kompromisser, precis som det ska vara i en demokrati. Vi hade strax under 100 ombud med **facklig bakgrund** – nästan en tredjedel av alla ombud – och deras röster gjorde skillnad i många frågor. Det visar att vår närvaro i politiken bär frukt. När vi sitter med vid beslutsborden förändras också innehållet i besluten.

Samtidigt är det viktigt att vara ärliga: inte allt gick hela vägen. Vissa frågor måste vi fortsätta driva på, andra behöver konkretiseras och följas upp. Det är därför vi behöver fler som engagerar sig lokalt, i **Hallstavik, Iggesund, Norrköping** och på arbetsplatser över hela landet. Det är där förändringen förankras och får kraft.

Inför valet 2026 börjar nästa fas av arbetet. Vi måste omvandla kongressens politiska riktlinjer till praktisk kraft i kommuner, på arbetsplatser och i riksdagen. Det gör vi genom att nominera och stödja kandidater med erfarenhet från att vara arbetare, genom att motionera vidare och genom att delta i debatten där människor bor och arbetar.

Vill du göra skillnad redan idag? Här har du några konkreta steg du kan ta, enkla, men viktiga:

- **Skriv en motion** – ta upp en fråga som ni diskuterar på arbetsplatsen eller i vardagen. Skicka in frågan till din avdelning.
- **Kom på medlemsmöten** – beskriv din vardag, kom med exempel över hur orättvisan slår i samhället. Det är på medlemsmöten som besluten tas närmast dig.
- **Stöd kandidater med arbetarbakgrund** – hitta de kandidater som vet hur det är att gå på fabriksgolvet, i hemtjänsten eller köra lastbilen. Hjälp till att nominera, kampanja och få fler arbetare att ta plats i de beslutande forumen.
- **Anmäl dig till en studiecirkel** – bilda dig i nya frågor, lär dig ännu mer hur du påverkar samhället, träffa nya människor. Studiecirklar ger dig kunskaper i både det du förväntar dig och det oväntade, alla kunskaper är värdefulla.
- **Berätta din historia** – skriv en insändare, skriv på so-

ciala medier eller bara berätta vad du tycker och ser. Det är genom de personliga berättelserna vi får till förändring. När siffror inte blir anonyma utan målade med känslor som de påverkar samtalet.

En bal på slottet må vara sagolik, men vår dröm handlar om något annat: ett jämlikt samhälle där människors arbete och värde syns i politiken. Den drömmen når vi inte genom att hoppas, utan genom att agera. Tillsammans tar vi nästa steg.

Jim Svensk Larm

facklig politiskt ansvarig Pappers Avd 15

Jim Svensk Larm i talarstolen

"Votering är begärd och ska verkställas"

Jorden roterar – hur är det på arbetsplatsen?

Vi vet alla att omväxling och rörlighet på arbetsplatser har många fördelar. Tyvärr är inte alltid arbetsuppgifterna utformade på detta sätt eller t.o.m. svåra att förändra i olika verksamheter.

Ofta talar man här om repetitivt, starkt styrt eller bundet arbete – något som ofta förekommer inom industri.

Det innebär att man utför en eller några få arbetsuppgifter med liknande arbetsrörelser. Det finns ofta få möjligheter att påverka arbetets uppläggning och det mesta av arbetet utförs på en och samma begränsade plats. Sådant arbete bör normalt inte förekomma utan försökas att förebygga.

Det kan vara arbetsuppgifter som utförs vid ett löpande band, eller där takten styrs av en maskin. Exempel på dessa kan vara paketering, montering och manuell inspektion, där liknande arbetsrörelser upprepas om och om igen.

En svårighet med denna typ av arbete är att man ofta inte har möjlighet att påverka arbetstakt, tidpunkt för när arbetet ska vara slutfört och hur arbetet ska göras. Man saknar helt enkelt en del möjligheter att själv påverka arbetet.

En annan problematik kan vara att huvuddelen av arbetet är på en och samma begränsade plats under hela arbetsdagen.

Vissa arbeten kan därmed leda till överbelastning av

muskler, leder och senor. Belastningsbesvär är särskilt vanliga i händer, armar och skuldror.

Vad man speciellt bör vara uppmärksam på är när arbetet kräver stor kraft, snabba rörelser eller sker under långa sammanhållna stunder och en stor del av arbetsdagen.

Besvär uppkommer oftast till följd av arbete i högt tempo men även statiskt arbete kan vara krävande och leda till ohälsosam muskelspänning.

För att förebygga besvär kan man behöva tänka såväl runt tekniska åtgärder som att variera eller utöka arbetsuppgifter. Men för vissa är förändring svårt och en del vill helst ha samma arbetsuppgifter som de alltid har haft.

Jobb-rotation är en strategi som går ut på att kollegor regelbundet byter mellan olika arbetsuppgifter eller roller inom en organisation. Målet är att bredda kompetensen, öka engagemanget och skapa en mer flexibel arbetsstyrka.

Varierad fysisk belastning minskar också ohälsan i arbetslivet, något som de flesta forskare är överens om.

Rotation av arbetsuppgifter kan ge flera positiva effekter, både för företaget och medarbetare. För sig själv innebär det en chans att utveckla nya färdigheter och få insyn i olika delar av företaget, vilket kan öka engagemanget och göra arbetet mer varierat. För företaget innebär det att fler medarbetare får en bredare kompetens, vilket gör arbetsstyrkan mer flexibel och bättre rustad att hantera förändringar.

Det finns även utmaningar med arbetsrotation. Att rotera till en ny roll kan innebära en brant inlärningskurva och det kan ta tid innan man känner sig trygg i nya arbetsuppgifter.

Det är också viktigt att ha en tydlig gemensam plan för hur och om rotationen kan genomföras så att det inte leder till förvirring kring ansvarsfördelningen och även gynna verksamheten.

Ibland kan vissa vara motvilliga till förändring och behöva extra stöd för att se värdet i att prova nya roller. Här brukar det vara värdefullt att tänka i termer om vilka uppgifter som gruppen ska ha i stället för vilka uppgifter individen ska ha. Att kunna hjälpa varandra ger också en stor tillfredsställelse.

Påminn gärna de unga som kommer att man ska må bra ett helt arbetsliv. Hur rotation ev. kan vara en del av detta är kanske något som kan diskuteras på din arbetsplats?

Företagshälsovården

Jukka går igenom säkerhetsintroduktion för de nya semesteravlösarna.

Det finns inga genvägar till säkerhet – men det finns snabbspår till trubbel. På ett pappersbruk som vårt rullar det på i högt tempo – bokstavligen. Maskinerna är stora, snabba och starka nog att förvandla träd till färdiga rullar på kort tid. Men de har en sak gemensamt: de har noll tålamod för slarv. När man är ny är det lätt att känna sig som en turist i en värld av blinkande lampor och rörliga delar. Därför börjar säkerheten inte bara med hjälmen på huvudet, utan med rätt kunskap i huvudet. En bra introduktion är inte bara en start – det är som en karta över en snårig skog. Utan den är det lätt att gå vilse. Med den vet du var du ska gå, vad du ska undvika – och hur du kommer hem helskinnad.

En trygg start är en säker start. Som huvudskyddsombud ser jag introduktionen som en av de viktigaste delarna i vårt säkerhetsarbete. Det är där vi formar våra nyanställda – och det är där vi har störst möjlighet att påverka vår säkerhetskultur på lång sikt. Alla nyanställda ska först genomgå en allmän säkerhetsgenomgång med AHSO. Där får de en grundläggande förståelse för våra regler, rutiner och hur vi agerar vid larm och olyckor. Men det räcker inte med det. När de kommer till sin specifika arbetsplats ska de också få en lokal säkerhetsgenomgång – där vi går igenom de risker som finns just där. Det kan handla om maskiner, kemikalier, trucktrafik eller andra faror som inte alltid är uppenbara för den som är ny. Många som

börjar hos oss har aldrig jobbat i industrin tidigare. De vet inte hur farliga vissa maskiner kan vara om de används fel. Därför måste informationen vara på rätt nivå – inte för mycket på en gång, men tillräckligt för att man verkligen ska förstå och komma ihåg det viktigaste.

En handledare. Ett problem är att nyanställda ibland får följa flera olika personer under sina första veckor. Det kan bli förvirrande, särskilt när alla har sina egna arbetssätt. Det skapar osäkerhet, och i värsta fall kan det leda till att viktiga säkerhetsrutiner missas. Därför är det så viktigt att varje nyanställd får en och samma handledare. Det skapar trygghet, kontinuitet och en tydlig kontaktperson att vända sig till.

Vi kan lära av varandra. Såklart finns det förbättringspotential. Vi har avdelningar där introduktionen fungerar bra – och andra där vi har mer att jobba på. Här gäller det att vi lär av varandra och delar med oss av det som fungerar. Det handlar inte bara om att följa regler – det handlar om att skapa en kultur där säkerhet är en självklar del av vardagen.

"Introduktionen är inte bara en start – det är grunden för ett helt yrkesliv i industrin."

Jukka Pesonen

Arbetsställets Huvudskyddsombud

Kim Söderström

Inte ett skit har vi fått gratis.

Varenda rast, varenda byggbod, varenda arbetsmiljöinsats. Allt har vi pressat fram genom kamp, gemenskap och organisering. Inget har ramlat ner från himlen, inget har kommit ur arbetsgivarnas spontana välvilja. I byggbranschen är kopplingen mellan facklig organisering och förbättrade villkor extra tydlig.

För idag är byggbranschen tudelad. Det finns fantastiska arbetsplatser med ordning och reda och hög produktivitet. Där har vi stark organisering och inte sällan effektiva ackordslag.

Sedan finns det en smutsig baksida där arbetsgivarna styckar upp våra arbetsplatser och tar in utländska underentreprenörer. Inte för att det råder kompetensbrist eller för att de är skickligare. Utan för att de kan luras att arbeta för sämre villkor och därigenom blir billigare att anställa. Det är arbetsplatser där ett fackligt medlemskap ofta betyder en enkelbiljett hem och svartlistning.

Samtidigt tittar vi och resten av arbetsmarknaden avundsjukt på den ordning och reda som finns inom pappersindustrin. Och sedan ser vi den höga organisationsgraden.

Kan det finnas ett samband? Självklart är det så.

Det handlar såklart inte bara om arbetsmiljö, kärnan i vår verksamhet är att ta ut mervärdet. Det värdet vi skapat med vår yrkesskicklighet, det ska komma oss själva och våra familjer till del. Den principen är själva grunden för fackföreningsrörelsen.

Det finns en graf över fackligt medlemskap i USA jämfört med hur stor del av inkomsterna som går till de rikaste 10 procenten. Och linjerna är i princip varandra spegelbilder. När den fackliga anslutningsgraden gick upp på 40- och 50-talen blev mervärdet av det som skapades mer jämnt fördelat. Vanliga arbetare fick det bättre, välfärden byggdes ut, framtidstron växte. När anslutningsgraden började krympa på 70- och 80-talet på grund av systematisk unionbusting. Ja då började de rikaste 10 procenten ta allt större del av vinsterna. Idag skriver vi 2025 och vi står med en galopperande ojämlikhet där de superrika stärker sin makt över både samhället och politiken.

Men det finns ett motmedel.

Och det är exakt samma som gjorde att vi började få vår rättmätiga del av kakan från början.

När vi är organiserade får vi ut vår del av vinsten. Vi får säkrare arbetsplatser och mer tid och ork för våra nära och kära.

Det handlar inte bara om kronor och ören. Det handlar om yrkesstolthet. Om att veta att den produkt eller det bygge vi lämnar ifrån oss håller högsta klass. Det handlar om att gå hem från jobbet hel och frisk. Om att kunna planera för framtiden, våga ta ett lån, våga bilda familj. Allt det där som kräver trygghet.

Ingen arbetsgivare kommer någonsin att ge oss den tryggheten av godhet. De kommer bara ge oss den när vi är starka nog att kräva den. Det är därför organisering är livsnerven i både Byggnads och Pappers.

Därför vill jag göra ett medskick till er Pappersarbetare. Fortsätt gå före, fortsätt organisera. Och det viktigaste av allt, nöj er aldrig.

Kim Söderström

Ordförande i Byggnads

Ledamöter i Medbestämmanderådet Holmen Board & Paper

Pappers avdelningar och PTK-facken inom Holmen Board & Paper samlades under två dagar för att utbyta erfarenheter från varandras verksamheter.

Det blev två givande dagar där vi kunde konstatera att vi i vardagen möter många liknande utmaningar.

Slimmade organisationer och centralisering av viktiga funktioner inom företaget var några av de frågor som diskuterades. Vi enades snabbt om att slimmade organisationer riskerar att skapa hälsofällor och ett dåligt arbetsmiljöklimat.

Avdelningar och klubbar rapporterade om det aktuella läget på Holmens olika enheter.

Det var inspirerande att höra de fackliga kollegorna berätta om hur man skapar mervärde för fackets medlemmar.

Under den andra dagen träffade vi ledningen för Holmen Board & Paper. Under mötet diskuterades flera aktuella frågor som påverkar både företaget och branschen i stort.

En central punkt var föredraget av Johan Palsgård, ordförande i Östsvenska Handelskammaren, som vi sett på film dagen innan. Hans presentation berörde det aktuella politiska världsläget och hur dessa omvärldsfaktorer påverkar näringslivet och industrin. Diskussionen bekräfta-

de att företag inom branschen står inför en utmanande tid framöver.

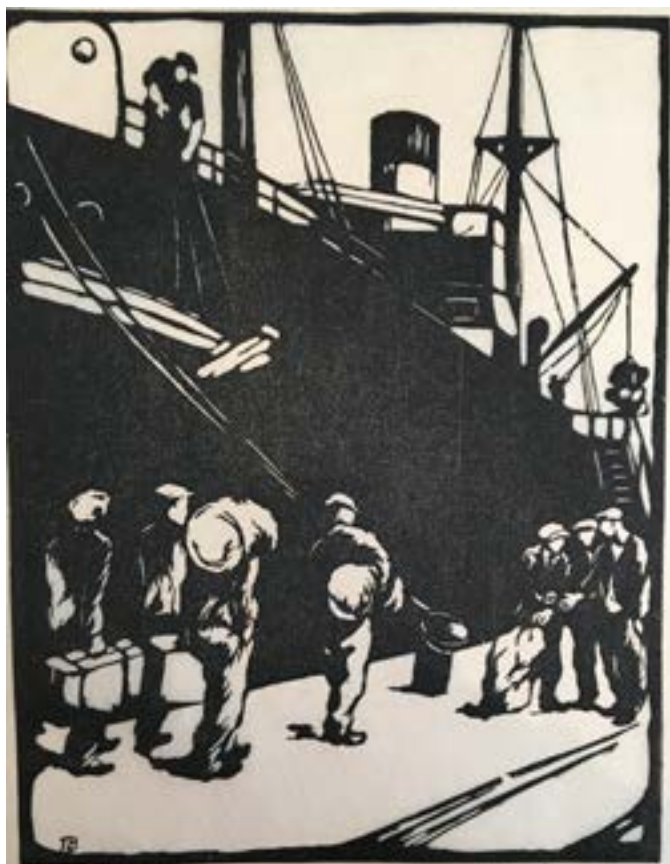
Vidare diskuterades arbetsmiljösituationen på Holmens olika enheter. Ledningen beskrev nuläget och insatser som görs för att främja en god och säker arbetsmiljö.

Detta var rådets första möte, och samtliga deltagare uttryckte stor uppskattning över dagar och innehållet i programmet.

Aleksandar Srndovic

Rådets ordförande Gunnar Forsgren

De nymönstrade - 1936 träsnitt.

Torsten Billman

En av de största och tyngsta böckerna i min bokhylla handlar om konstnären Torsten Billman. Jag var tjugo år när tidningen Folket i Bild-Kulturfront utkom med sitt första nummer 1972. Tidningens framsida pryddes av ett träsnitt gjort av Billman. Där möttes vi första gången och sen dess har jag följt honom. Dock träffades vi aldrig.

Torsten Billman har kallats för sjömännens- och hamnarbetarnas skildrare. Det är sant, men bara delvis. Han är mycket bredare än så. Billman har gjort stora monumentalmålningar (al fresco), bokillustrationer och till och med hamnat på frimärke. Han var även skaparen av en ny teknik, av konsthistorikern Gunnar Jungmarker vid Nationalmuseum döpt till grisailleträsnitt, en utvecklig av det svart-vita träsnittet.

Billman var född 1909 i Kullavik i norra Halland. Fadern var skräddarmästare, modern skötte hemmet. I tjugofem års åldern flyttar han in till Nordstan i Göteborg där han bor några år innan han flyttar vidare till Kungsbacka där han också bygger en ateljé. I skolan gick det inte så bra,

hade svårt för matematik men fick högsta betyg i teckning. Fadern ville lära honom till skräddare men Torsten ville ut och se sig omkring. Han skulle gå till sjöss om han så var tvungen att rymma hemifrån. I Stockholm den 14 september 1926 mönstrade den 17-åriga Torsten Billman på som jungman på Svenska Lloyds lastbåt s/s Valencia. Under åren som följer mönstrar Torsten på olika fartyg och arbetar som kollämpare och eldare. Efter militärtjänsten i flottan blir han 1930 arbetslös. Arbetslösheten är då stor inom sjömansyrket. I hemmet börjar då han då skära träsnitt, den första får titeln Händer.

En kort tid arbetar Billman på en reklambyrå i Göteborg. På hösten 1930 blir han publicerad i fackförbundstidningen Eldaren. Ett år senare, hösten 1931, blir Torsten antagen som elev vid Slöjdföreningens skola i Göteborg men sommaren 1932 går han återigen ut till sjöss. 1933 antogs han som elev på Konsthögskolan Valand. Billman slutade redan efter tre terminer därefter försörjde han sig som tidningstecknare på olika Göteborgstidningar. Han gör en studieresa till Antwerpen, publicerar sig i tidningar och börjar illustrera böcker.

Både författaren Harry Martinson och Billman har gemensamma erfarenheter från sjön, de arbetade i kolboxarna på de gamla ångfartygen på 20-talet. När Martinsons diktsamling Nomad skulle ges ut i en ny utgåva gjorde Torsten Billman illustrationerna till den. Som exempel på andra böcker som Billman illustrerat kan nämnas Dostojevskijs Brott och straff, Strindbergs Sagor och Franz Kafkas Slottet.

1943 får Billman uppdraget att göra en monumentalmålning (al fresco) till Nya Sjömanshemmet i Göteborg. Det var en ny uppgift för honom och många trodde att han inte skulle gå i land med arbetet. Den 20 meter långa väggmålningen fick namnet Till sjöfolket - Havets arbetare och blev Torsten Billmans genombrott för den stora breda publiken. Senare gjorde han liknande uppdrag bl.a. åt Gävle och Norrahammars Folkets Hus.

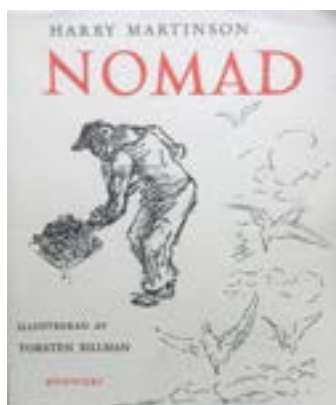
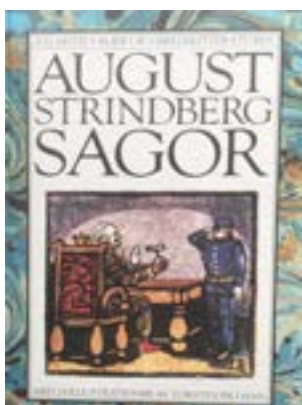
Avdelning 68 äger ett träsnitt kallat "De nymönstrade" och gavs ut av gamla Folket i Bild 1936. Den skildrar en båt vid kaj och ett antal sjömän som står i begrepp att mönstra ombord. Hur tavlan kommit i avdelningens ägo är inte bekant.

Torsten Billman avled 1989.

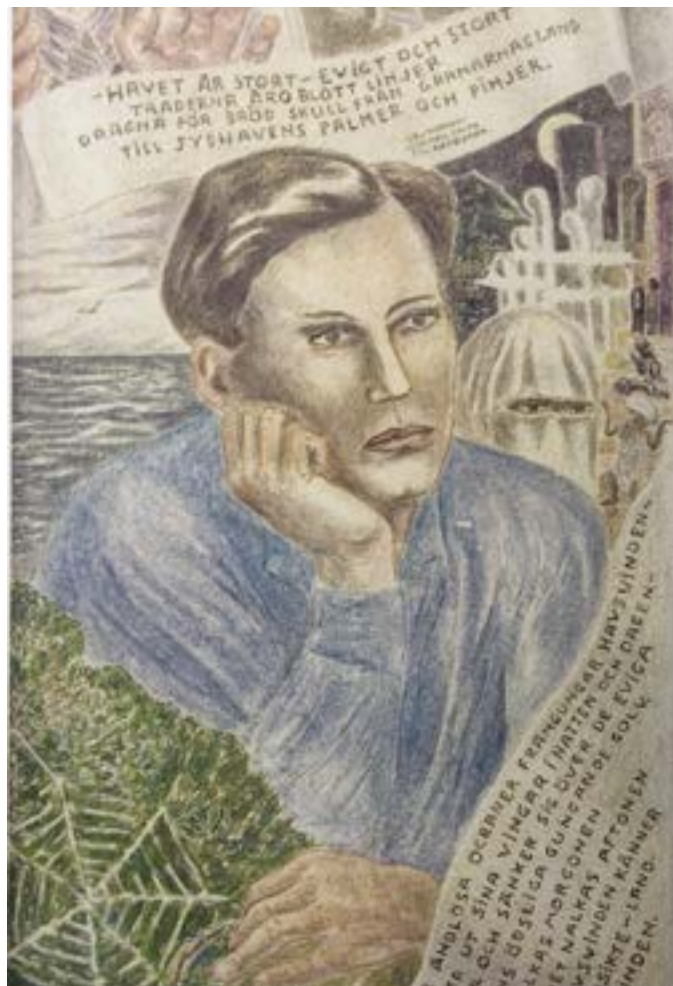
Roger Berglund

Torsten Billman arbetar med fresken på Gävle Folkets Hus

Två böcker som illustrerats av Billman - August Strindbergs Sagor och Harry Martinsons Nomad.

Harry Martinson detalj från fresken Till sjöfolket - havets arbetare. Sjömanshemmet Göteborg.

Genom Röda Havet

Torsten Billmans omslagsbild på det första nummret av tidningen Folket i Bild-Kulturfront 1972.

Petra Pilz Humell

Efter kontakt med avd 68 där Petra fick hjälp med att skriva ett överklagande höjdes ersättningen från AFA från 13 000 kr till över 43 000 kr.

Petra Pilz-Humell jobbar på huvudlabbet och det var under en provtagning sommaren 2023 som Petra brände sig på en arm. Hett vatten sprutade upp när hon skulle ta prover och hon fick det heta vattnet på sig. Petra bar skyddskläder, handskar, glasögon - allt enligt föreskriften. Men tröjan som Petra bar klarade inte det heta vattnet som höll över 80 grader. Tyget smälte på Petras arm. Efter den här olyckan ändrades skyddskläderna till tröjor som tål hett vatten. Övrig skyddsutrustning som Petra bar skyddade henne väl.

Jag är så glad att jag är noga med skyddsutrustningen, annars hade det kunnat bli mycket värre, säger Petra.

Petra blev sjukskriven i flera veckor, brännskadan på armen krävde omläggning och insmörjning i flera månader. Det tog över ett halvår innan såret var läkt. Hon har bestående ärr på armen och måste skydda armen från sol, resten av livet.

Det var en jobbig tid, jag kunde inte leva som vanligt och hade ont. Semestern blev förstörd, säger Petra.

Efter olyckan skrevs en PIA och Petra uppmanades av AFA att dokumentera skadan under ett och ett halvt år vilket Petra gjorde. Hon skickade sedan in bilder till AFA

och i april 2025 fick hon besked från AFA att hon fick 13 000 kr i ersättning.

Det blev en besvikelse, det var inte mycket till ersättning för all den värk hon haft och allt besvär med omläggning flera gånger i veckan under lång tid. För att inte tala om konsekvenserna för resten av livet när ärret inte får utsättas för solljus. Arbetskollegorna tyckte att hon skulle överklaga men Petra drog sig för att göra det. Vardagen rullade på och hon tänkte inte mer på det.

Men under ett besök på expeditionen i ett annat ärende berättade Petra om detta och då tog historien en annan vändning. Vår Jukka Pesonen, Arbetsställets Huvud-SkyddsOmbud, tog tag i frågan, kontaktade förbundets jurist som gav goda råd inför överklagande. Det var lite bråttom, det fanns inte så många dagar kvar på överklagandetiden. Tillsammans med Petra skrev de ett överklagande som skickades in till AFA. Redan efter tre dagar hade Petra ett nytt besked från AFA. Förutom de 13 000 kr hon fick för ärret fick hon nu ersättning för sveda och värk samt för medicinsk invaliditet. Även ersättningen för ärret ökades. Nu uppgick den totala ersättningen till över 43 000 kr!

Det känns så bra att kunna hjälpa en medlem på det här viset!

Carita Holmberg

Roslagens Sparbank

Mer tid för dig

Nu anpassar vi våra öppettider för att bli ännu mer tillgängliga – både på telefon och på plats på kontoret.

Välkommen att boka tid när det passar dig, även utöver våra öppettider.

Öppettider i Hallstavik

Måndag - Torsdag 13.00 - 16.00

Fredag 13.00 - 15.00

Kundservice telefon: 0176 - 770 00

Måndag - Torsdag..... 08.00 - 18.00

Fredag..... 08.00 - 17.00

Se öppettider
för våra andra
kontor

Roslagens Sparbank

roslagenssparbank.se

Lena Kallenberg och Torbjörn Lundgren framför Pappers hylla.

Bokbutiken i Hallstavik utvidgar

För fyra år sedan flyttade författarparet Lena Kallenberg och Torbjörn Lundgren från Söderbärke i Dalarna till Hallstavik i Roslagen. Med i flytten tog dom sitt antikvariat Bokbutiken som säljer böcker både fysiskt och via nätet. Paret har även sedan länge ett boende på Södermalm i Stockholm.

Hur kom det sig att dom hamnade i Hallstavik? Torbjörn berättar att två år innan flytten hade Lena hittat ett torp i Herräng. I och med det blev de bekanta med Hallstavik och tyckte det verkade så trevligt där att dom bestämde sig för att flytta in till brukssamhället. Inte långt från villan på Carl Wahréns väg öppnade de sitt antikvariat i den gamla sportaffärens lokaler. Nu i maj flyttade man Bokbutiken ner till centrum i gamla Dafa-huset, där blomsterhandeln låg och ännu tidigare posten.

Här har dom fått större och fräschare lokaler och kan lättare exponera sitt bokbestånd. Sortimentet är brett och självklart finns det en avdelning för arbetarrörelsens historia där Pappers avd 68 har fått en egen hylla. Här kan

man hitta avdelningens historiker och tidningen PappersMagasinet. De lokala böckerna som t ex Curt Larsson säljer bra enligt bokhandlarparet.

Lena Kallenberg debuterade 1982 och har nu ca 25 böcker bakom sig. Hennes senaste heter "Min vän Kerstins inferno" och utkom i år. Lenas favoritförfattare är danskan Tove Ditlevsen och dansk-norske Aksel Sandemose. Torbjörn Lundgren debuterade med romanen "Demonstranterna" 1988 och har skrivit både romaner och fackböcker om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi). Han är med och driver projektet "Orden på jobbet" och föreläser en hel del kring ämnet. Torbjörn har bl a deltagit på en av avdelningens kontaktombudsträffar. Torbjörns favorit är den walesiske författaren Dylan Thomas.

Till sist ett tips. Har ni vägarna förbi centrum så kan ni titta in i bokskåpet utanför butiken. Där kan ni ta en eller ett par böcker gratis eller lämna några böcker till andra. Den servicen har fått ett uppsving sedan flytten, konstaterar Lena och Torbjörn nöjt.

Roger Berglund

PAPPERS-KORTET MASTERCARD GER DIG RABATT PÅ RABATTEN!

**SUPERDEALEN GÄLLER DIG MED PAPPERS MASTERCARD
UNDER TIDSBEGRÄNSADE KAMPANJPERIODER. NÄR DEN ÄR
IGÅNG FÅR DU ALLTID 15-30 % RABATT I UTVALDA BUTIKER,
BÅDE I BUTIK OCH ONLINE. OCH DET BÄSTA AV ALLT, DET
GÄLLER ÄVEN PÅ REDAN NEDSATT PRISER!**

**HÅLL UTKIK PÅ MEJL OCH SMS SÅ DU INTE GÅR MISTE OM
DINA ERBJUDANDEN OCH RABATTKODER!**

- **UPP TILL 30 % RABATT I UTVALDA BUTIKER**
- **GÄLLER ÄVEN PÅ REDAN NEDSATT PRISER**
- **GÄLLER I BUTIK OCH ONLINE**

HITTA ALLA RABATTER PÅ WWW.LOMERVARDE.SE

**SKANNA QR-KODEN OCH
SKAFFA PAPPERS-KORTET**

Varför bryr sig

Den där fackliga grejen, är det något för mig? Låt mig svara direkt på den frågan, det är troligtvis ditt livs bästa investering.

Om du undrar om påståendet stämmer, se dig om i världen och tänk. Det är inte vårt trevliga sätt eller de fyra årstiderna som gör Sverige till ett bra land att arbeta och leva i. Förutsättningarna för ett hyggligt liv vilar på två avgörande saker, fackföreningar och demokrati. Återkommer lite längre fram i texten om demokrati, men inse att kraften du kan sätta bakom orden är gemenskapen i fackföreningen. Du som läser är säkert en bra person, men det räcker inte. För att få tillräcklig kraft så måste det till gemensamt agerande.

Ingen begär av dig att du ska bli upprymd av tanken att betala ett antal hundralappar i månaden till fackförening och arbetslöshetsförsäkring. Det som begärs av dig är att du förstår grundläggande samband.

När du börjar arbeta på pappersbruket så väljer du inte

vilken lön du ska ha, inte heller arbetstiden kan du göra så mycket åt och detsamma gäller din arbetsmiljö. Du får den som den fackliga organisationen med gemensamma krafter har lyckats förhandla fram.

Visst, arbetsgivaren behöver inte vara en otrevlig skit eller vilja att du ska arbeta gratis. Nej, arbetsgivaren vill inte att du ska känna ilska och skam över jobbet, men var klar över att företagets uppgift är att tjäna pengar åt ägarna – vilket är överordnat allt. Tvingas platschefen välja, då är det alltid ägarna.

Nash teori är en av de mer kända och det är en spelteori som visar att den starke vinner. Sjunger organisationsgraden, ja då överförs mer till ägarna och det blir mindre till dem som producerat mervärdet. Ni har en bra facklig tradition på bruket, men det blir så genom hög organisationsgrad och engagemang. Alla arbetare behöver inte vara aktiva, men alltid sluta upp bakom sina valda arbetskamrater som för talan.

Din lön, dina arbetstider och din arbetsmiljö är helt beroende av hur starkt facket är på arbetsplatsen och hur

samhället styrs. Det senare för oss in på demokrati och samhällspåverkan. Det finns de som tycker att fackföreningar ska vara politiskt neutrala. Nej, inte en chans, då är vi som grupp körda. Det går att ha synpunkter på partipolitisk koppling, men vi kan aldrig ge upp politiska krav och behovet att stödja politiska partier som faktiskt vill oss väl. Samhällen är i ständig förändring och om inte vi är med och formar samhället, ja då gör någon annan det. Du kan tycka om politik, men du måste respektera demokratin och du måste förhålla dig till att politiska partier vill olika. Ett bra sätt att värdera dem är att granska hur de ser på fackföreningar.

Sverige är ett bra land (även om ojämlikheten växt stötande mycket under flera årtionden nu), men för drygt 100 år sedan så var det så fattigt och eländigt att det faktiskt inte gick att bo här. Folk svalt och det var förtryck av ägarmakt, stat och kyrka. Det som sedan händer är unikt då vi tilltvingar oss rätten att bilda fackföreningar och allmän rösträtt. Knegarna har nu redskap att gå ifrån svält, förtryck och förnedring till ett liv med skolgång, välfärd, semester och fri och rättigheter. Kraften i sammanhållningen och tron på det goda gjorde det möjligt!

Det är inte tomten, storken eller gud som skapar förutsättningarna för dig i livet. Du har det i egna händer min vän, verktygen är fackföreningar och demokrati. Värna er höga organisationsgrad och engagemang i det som värnar jämlikheten.

Håll i och ihop och livschanserna ökar!

K-G Wanngård

Arbetat inom Handelsanställda och LO, Stockholm

■ MEDLEMSDIKT **ERIK JANSSON** 1925 - 2022

Svek

*Att tro på dig det var att tro på livet
det gjorde jag en gång och vill det nu också
fast lögn och svek i dina ögon då stod skrivet
så vill jag gärna, om jag kunde, tro ändå.*

*Jag var glad så länge lögnen levde,
ostörd lycklig i min ovetskap
Så kom sanningen och allting kvävde
i eftertankens djupa, svarta gap.*

*Nu ber jag stilla låt mig tro igen
låt mig få ha en smula livslust kvar
gå bort ett tag men kom tillbaka sen
så kan det kanske bli som förr en gång det var.*

De första husen på Lindvägen

Hallstavik i gamla vykort – Egna hem

Egnahemsrörelsen var en folkrörelse med målet att ge arbetarklassen eget boende. Rörelsen uppstod i Sverige vid 1800-talets slut för att uppmuntra mindre bemedlade personer – i inledningsfasen främst jordbruksarbetare, småbrukare och lägre tjänstemän – att skaffa sig en egen eller förbättrad bostad i form av ett "egnahem". Rörelsen spred sig under 1900-talets början även till de större städerna, vilket bidrog till att den engagerade ett bredare skikt av samhällsgrupper, exempelvis industriarbetare och tjänstemän på mellannivå.

Egnahemsrörelsen växte i omfattning under 1920-talet och allt fler kunde skaffa sig egna småhus för enfamiljsboende. Byggandet började nyttja standardiserade och ibland prefabricerade delar.

Egnahem är som begrepp starkt förknippat med statsminister Per Albin Hansson och socialdemokraterna, som manifestation av folkhemstanken. Socialdemokraterna såg i egnahemmen en frigörelse från hyreshusen, som vuxit upp under 1800-talets industrialisering och inte sällan kännetecknades av dåliga sociala förhållanden och höga hyror.

Många av egnahemsområdena kallades nu enbart för villaområden. Ordet egnahem var från början avsett för mer blygsamma bosättningar, till skillnad från större villor. Tanken var att även arbetarklassen skulle få möjlighet att äga sina bostäder och en bit mark.

Här ser man de nyplanterade lindarna utmed Lindvägen

Den 3 september 1924 bildades Hallsta Egnahemsaktiebolag och en dryg månad senare hade 19 personer antecknat sig för egnahemstomter. Tomterna erhöles med subvention från Holmens Bruk. Fram till 1939, när andra världskriget startade, var priset för ett egna hem 13.800 kr. Vid krigsslutet hade priset ökat till ca 18.000 kr. Denna höjning komprimerades delvis av företaget som ökade subventionen till 3.500 kr.

Trots subventionerna var det många som befarade att de som satte sig i skuld skulle ångra sig och hamna i ekonomiska svårigheter. Därför kom folkhumorn att kalla de första egnahemsområdena för Svältgärdet (Lindvägen) och Ruinens brant (området kring vattentornet).

I denna första artikel visas bilder från det första stora egnahemsområdet – Lindvägen.

Roger Berglund

Här har träden vuxit till sig

Många av husen på Lindvägen var s k Boro-hus från Småland

På baksidorna av husen frodades grönsakslanden

Det har varit en skiftande sommar med både skurar, torka, solsken, värme, och en del resorb-knaprande ute i en fuktvarm fabrik. Trots två semesterperioder utspridda över sommaren blev dock de egna ledigheterna inte så vädermässigt skiftande. De fastnade i sura skurar.

Nu är dock hösten här och den är så mycket mer än bara löv som skiftar färg – den är en naturlig nystart efter sommarens ledigheter. Efter förhoppningsvis några veckor av vila och nya intryck är många av oss mer utvilade och mottagliga för att ta tag i saker som legat på is. För den fackligt intresserade är hösten en perfekt tid att fördjupa sig i kunskap som stärker både individen och kollektivet. Fackliga studier ger verktyg för att förstå kollektivavtal, förhandlingsprocesser, arbetsmiljölagstiftning och medlemsförmåner.

Genom kurser och studiecirkelar kan man utveckla retorik, konflikthantering och ledarskap – färdigheter som är värdefulla både som förtroendevald, som engagerad medlem och varför inte som privatperson? Dessutom skapar studier sammanhållning; att tillsammans lära bygger nätverk och gör det lättare att omsätta teori i praktisk handling på arbetsplatsen.

Länge hade vi sett fram emot vidareutbildningen för försäkringsinformatörer. Anders L och Jukka åkte på denna som hölls på Folksam-skrapan i Skanstull. Denna är något av ett landmärke på Södermalm med den (från början) vita marmorfasaderna med blå emalj-dekor, 27 våningar och 89 m högt. Vid uppgången av T-banan undrar Jukka om jag hittar. Jag gör en gymnastisk 360 graders-rotation och ser genast landmärket. Dit ska vi! Med hela handen fortfarande pekande i luften har riktnings tagits ut mot huset med de blåa dekorationerna. Med bestämda steg så går vi. Och går ännu lite mer och kommer fram till före detta...Skatteskrapan! Alltså en annan byggnad med grå/vit och blå fasad men som bara är 86 m hög och naturligtvis ligger åt det motsatta hållet. Så kan det gå när stadskompassen och altimetern inte är på! Proffsig nog var vi ute i tid så trots den lilla sightseeingen på söder kom vi i tid till utbildningen. Utbildningen i sig innehöll både en del gammalt som vi redan kunde men också lite nytt. Men som alltid – repetition är kunskapens moder!

Några andra som har varit ute och rört sig i närheten av andra landmärken i Stockholmsområdet är valberednings-trion Karlsson, Olsson och Larsson. I början av sommaren var de på valberedningskurs hos ABE. Vi har

inga uppgifter om att de skulle ha varit på något annat ställe än just där de skulle vara – på ABF-huset på Sveavägen.

PappersMagasinet pratade med valberedarna efter kursen för att se hur det hade varit. På gott och ont hade de fått 100 % uppmärksamhet. Det blev helt enkelt många återbud med kort varsel till kursen, och det ledde till att bara våra valberedare var där...som då fick all uppmärksamhet! Detta ledde också till att man kunde djupdyka i Pappers stadgar och det som är kopplat till valberedandet. Det som möjligen var mindre bra med att bara Pappers avd 68 hade sina förtroendevalda på plats var att erfarenhetsutbytet uteblev.

Vi tänker kanske ibland att valberedarna bara har ett jobb att göra inför årsmötet, men här fick de verktyg att jobba med för hela verksamhetsåret. Sammantaget fick utbildningen ett högt betyg med ord som ”lärorikt och fruktansvärt nyttigt”!

Vi har också hunnit växla några snabba ord med Jaana som varit på Runö och gått förbundets Lag- och avtalskurs. Vi ber Jaana räkna upp vad som var bra respektive dåligt med den här utbildningen. Efter lite funderande så gick det inte att komma fram till något entydigt dåligt utan snarare att fyra dagars kursande gick väldigt fort! Detta mycket beroende på skickliga kursledare och bra diskussioner!

En av våra uppskattade utbildningar på senare år har varit utbildning för motorsågskörkort klass AB. Det ser ut som om vi har betat av de flesta medlemmar som hade intresse av att ta körkort. Vi tror emellertid att det ännu kan finnas några enstaka personer som fortfarande är intresserade. För få för att ordna någon egen utbildning igen. Däremot har vi lyssnat med utbildaren, som ju rent praktiskt håller i utbildningarna, om det skulle vara möjligt att chippa in några av våra medlemmar i en befintlig kurs. Svaret är att det skulle kunna gå, däremot är det i nuläget svårt att säga exakt när och var den kursen eller kurserna äger rum, men en trolig tidpunkt skulle kunna vara januari.

Hör av er till expeditionen!

Den fackliga grundutbildningen pausade vi i våras, mycket på grund av det konflikthot som då låg i luften, men också för att vi hade gått igenom väldigt många av de nya medlemmar som kommit in på senare år. Hösten är den lilla nystartens tid, och då blir det tillfälle att se över utbildningen igen.

Så låt hösten bli den tid då du investerar i din egen och arbetsplatsens framtid!

Anders Lidén
studieorganisatör

Drag på lön flyttas till autogiro för egna försäkringar.

Har du tecknat försäkringar hos Folksam utöver de som ingår i din fackavgift? Dessa försäkringar har kunnat dras på din lön. Men från 1 november kommer inte detta längre att ske. Du behöver betala dem via autogiro i stället.

Du kommer att få brev hem från Folksam med information om detta och hur du ska gå till väga för att gå över till att betala med autogiro.

Så, öppna ditt brev från Folksam och följ instruktionerna för att behålla försäkringen.

Ovanstående gäller endast de försäkringar du själv tecknat hos Folksam. GF och TF68 (inte Folksam) kommer att dras på lön som vanligt även i fortsättningen.

Håkan Svärdman

En svensk modell för rättvisa pensioner behövs

Märkligt nog finns det fortfarande personer som envisas med att försvara dagens allmänna pensionssystem. De säger ofta att man får den pension man har betalat för. Ofta med tillägget; "tänk på att ett långt arbetsliv höjer pensionen". Ett resonemang som vilar på vad man kallar för livsinkomstprincipen. En strålande princip som nu tyvärr endast existerar i pensionssagornas värld. Det som gäller idag är nämligen "sluta-så-sent-som-möjligt" principen. Låt mig ta ett exempel för att illustrera principskiftet. En butiksanställd som började arbeta vid 18 års ålder och av hälsoskäl väljer att gå i pension i år vid 63 år får inte mer i pension än vad hen skulle ha fått om hen hade börjat arbeta vid 37 års ålder och gått i pension vid 67 år. Idag trumfar alltså inte 45 arbetsår 30, trots nästan en miljon kronor i mer inbetald pensionsavgift.

Allt fler uppmärksammar degraderingen av arbetsinsatsen för pensionen i den allmänna debatten och föreslår åtgärder, ofta inspirerade av den danska "Arne-pensionen" och det norska "slitagetillägget". Pensionssystemets försvarare är sällan senfärdiga när sådana förslag presenteras. De slänger sig ofta med grundlösa motargument om att det skulle äventyra grunderna för hela pensionssystemet, minska drivkrafterna för arbete och skicka notan till framtida generationer. Det är väl just det som vi nu ser ske?

Vi behöver inte kopiera de nordiska lösningarna för att stärka rättvisan i vårt pensionssystem. En svensk modell

"Vi behöver inte kopiera de nordiska lösningarna för att stärka rättvisan i vårt pensionssystem. En svensk modell skulle kunna baseras dels på nya skatteregler för pensionsinkomster, dels regeländringar i pensionssystemet som skulle höja arbetets och prestationens värde för pensionen."

skulle kunna baseras dels på nya skatteregler för pensionsinkomster, dels regeländringar i pensionssystemet som skulle höja arbetets och prestationens värde för pensionen. Låt oss börja med skatten. Sedan jobbskatteavdraget infördes år 2007 har pension beskattats hårdare än lön om den tas ut före åldersgränsen för garantipension. Skälet är att det förhöjda grundavdraget på pensionsinkomster, som sänker skatten, gäller först året efter att man uppnått garantipensionsåldern, vilket i år är 68 år. Skillnaden motsvarar vanligtvis mellan 1500–3000 kronor lägre skatt i månaden, mycket pengar vid små marginaler. Om vi är överens om att pension är uppskjuten lön, så borde den rimligen beskattas som sådan, oavsett när den tas ut. I 1994 års pensionsöverenskommelse, som dagens allmänna pensionssystem vilar på, finns inte en stavelse om hårdare beskattning av pension som tas ut tidigt. Ordningen skulle återställas om åldersgränsen för grundavdraget sänks till den tidigaste uttagsåldern för allmän pension, som idag är 63 år.

När det gäller nödvändiga regeländringar i pensionssystemet har jag i mina krönikor tidigare lyft behovet av höjd pensionsavgift, en "pensionsgas" som fördelar överskottet i systemet till spararna och pensionärerna och att garantipensionen ersätts med ett grundpensionstillägg. Det sistnämnda bör till skillnad från garantipensionen inte sänkas om individen tar ut pensionen helt eller delvis från tidigast uttagsålder av allmän pension. Åtgärder som särskilt skulle premiera arbetare med ett långt arbetsliv bakom sig, vilket självklart ska garantera en rättvis pension.

Håkan Svärdman

Pension- och försäkringsexpert hos Folksam

ARBETET

SVERIGES LEDANDE ARBETSLIVSMAGASIN

Hej Pappersmedlem!

Viktiga nyheter, vassa åsikter,
allvarliga avslöjanden.

Prenumerera på
Arbetets nyhetsbrev
– din guide till arbetslivet.

Nyhetsbrevet är kostnadsfritt
och kommer i mejlen en gång
i veckan.

arbetet.se/nyhetsbrev

Scanna QR-koden med
din mobilkamera och
gå direkt till
prenumerationssidan.

RHODOS

SEMESTERPARADISET

Vi var ute efter värme, god mat och en plats med rik historia – och när vi hittade en intressant resa till Rhodos kändes det helt rätt. Vi reste i maj och stannade i en vecka, vilket visade sig vara en bra tidpunkt. När vi klev av planet möttes vi direkt av den varma, sköna luften – en sådan där värme som känns som en omfamning efter en lång vinter hemma.

Allt gick smidigt på flygplatsen. Vid utgången stod en man med en skylt med mitt namn på. Vi åkte bara några minuter till hyrbilsfirmans kontor där vi snabbt och enkelt hämtade ut bilen vi bokat för hela veckan. Det var en frihetskänsla att kunna köra iväg direkt, och redan på vägen från norra Rhodos ner mot sydöstra kusten möttes vi av vacker natur, lugn trafik och vänlig hotellpersonal när vi kom fram.

Under veckan hann vi se och uppleva mycket. Vi besökte Rhodos gamla stad, där det gällde att ta sig bort från de mest turistiga delarna för att hitta de där riktigt charmiga gränderna. En kväll körde vi till ruinerna vid Monolithos Castle – en fantastisk plats att se solnedgången från. Lindos var också en favorit, med sina vitkalkade hus, mysiga gränder och en strand som bjöd in till ett dopp efter promenaden.

En lite oväntad höjdpunkt var Farma of Rhodes – en liten djurpark där man kunde mata och klappa lemurer samt umgås med andra djur. Tyvärr var fjärilsparken inte i säsong i maj, men det gjorde inte så mycket – det fanns så mycket annat att upptäcka.

Maten var en njutning i sig. Vi hittade ett fantastiskt litet lokalt ställe i grannbyn, bara tio minuter från hotellet, där det kändes mer hemlagat och genuint. Det blev också en hel del gyros, förstås – det hör ju till. Ett tips är att alltid be om meny och prislista, för det fanns några turistfällor där priserna kunde vara oväntat höga.

Vädret var överlag fint, även om det blåste en del vissa dagar. Vi hade tur som bodde på en plats där vinden var mildare än på norra delen av ön, där våra vänner bodde. En dag när det blåste mycket vid vårt hotell tog vi bilen bara tio minuter bort till en annan strand – där var det nästan vindstilla och vi kunde njuta av en god lunch i solen.

Det är svårt att välja en favoritstund – hela resan var fantastisk. Rhodos är verkligen en plats jag kan rekommendera, särskilt om man vill kombinera sol och bad

med historia och friheten att upptäcka på egen hand. Att hyra bil var ett av våra bästa beslut – det var lätt att köra och vi kunde se så mycket mer av ön.

Vi skulle inte göra något annorlunda om jag åkte igen – bara njuta ännu mer.

Jukka Pesonen

Vår hyrbil utanför vårt hotell.

En promenad i Lindos gränder.

Lindos hamn med stranden längst in i bukten.

Gamla stan i Rhodos stad.

Stranden i Lindos.

Utsikten var fantastisk från Monolithos castle.

På väg till stranden.

Vi åt mycket god mat, här den lokala rätten Klefthiko.

Rhodos

Land: Grekland
 Huvudstad: Rhodos
 Area: 1 398 km²
 Folkmängd: 133 000 (2010)
 Grundad: 408 f.Kr
 Tidszon: UTC+3
 Riktnummer: 2241-2247
 Valuta: Euro

På toppen av berget ligger Lindos Akropolis som har en lång historia som sträcker över 300 år f. kr.

NR2 KRYSSLÖSNING

P	Y	T	A	G	O	R	A	S
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Vinnare av kryss nr 2 är:

1: pris Stefan Pettersson, Lab

2: pris Gunnar Hanze, UH

MATLAGNING

Pappa al pomodoro (Toscana)- 4 portioner

Ingredienser:

- 2 tetrar krossade tomat-
ter, à 500 g
- 3 tomater, färska
- 3 dl vatten
- 1 grönsaksbuljongtär-
ning (eller 1 kapsel fond)
- 1 tsk strösocker
- 6 msk olivolja
- några kvistar basilika
- några kvistar oregano
- 3-4 skivor dagsgammalt
vitt bröd utan kanter
- 2 klyftor vitlök
- flingsalt (efter smak)
- svartpeppar, nymalen (efter
smak)

Till servering och garne- ring

- parmesanost, färskriven
- 0,5 kruka basilika

Gör så här

Klyfta eller grovhacka tomaterna och lägg i en kast-
rull tillsammans med tomatkrosset, buljong, vat-
ten, socker, 2 msk av oljan, några kvistar basilika
och oregano.

Smaka av med flingsalt och svartpeppar.

Låt det hela koka upp och sedan sjuda under lock i
30 minuter.

Stek/rosta brödsnivorna på båda sidor i resten av
oljan i en stekpanna.

Pressa över vitlöksklyftorna.

Dela brödsnivorna i bitar, ca 2x2 centimeter.

Tillsätt bitarna till soppan.

Låt sjuda ytterligare 5 minuter tills brödet "sugits"
upp.

Grovhacka basilikabladen och tillsätt till soppan.

Smaka av och servera med riven parmesanost.

VYKORTET

Har du rest nyligen till ett spännande resmål? Vill
du dela den erfarenheten med PappersMagasinet
läsare, hör av dig till expeditionen.

Vi behöver då ett tiotal bilder från din resa och en
kortare berättelse om den. Du kan skriva själv eller
låta oss skriva den efter en kortare intervju med
dig.

Hör av dig!

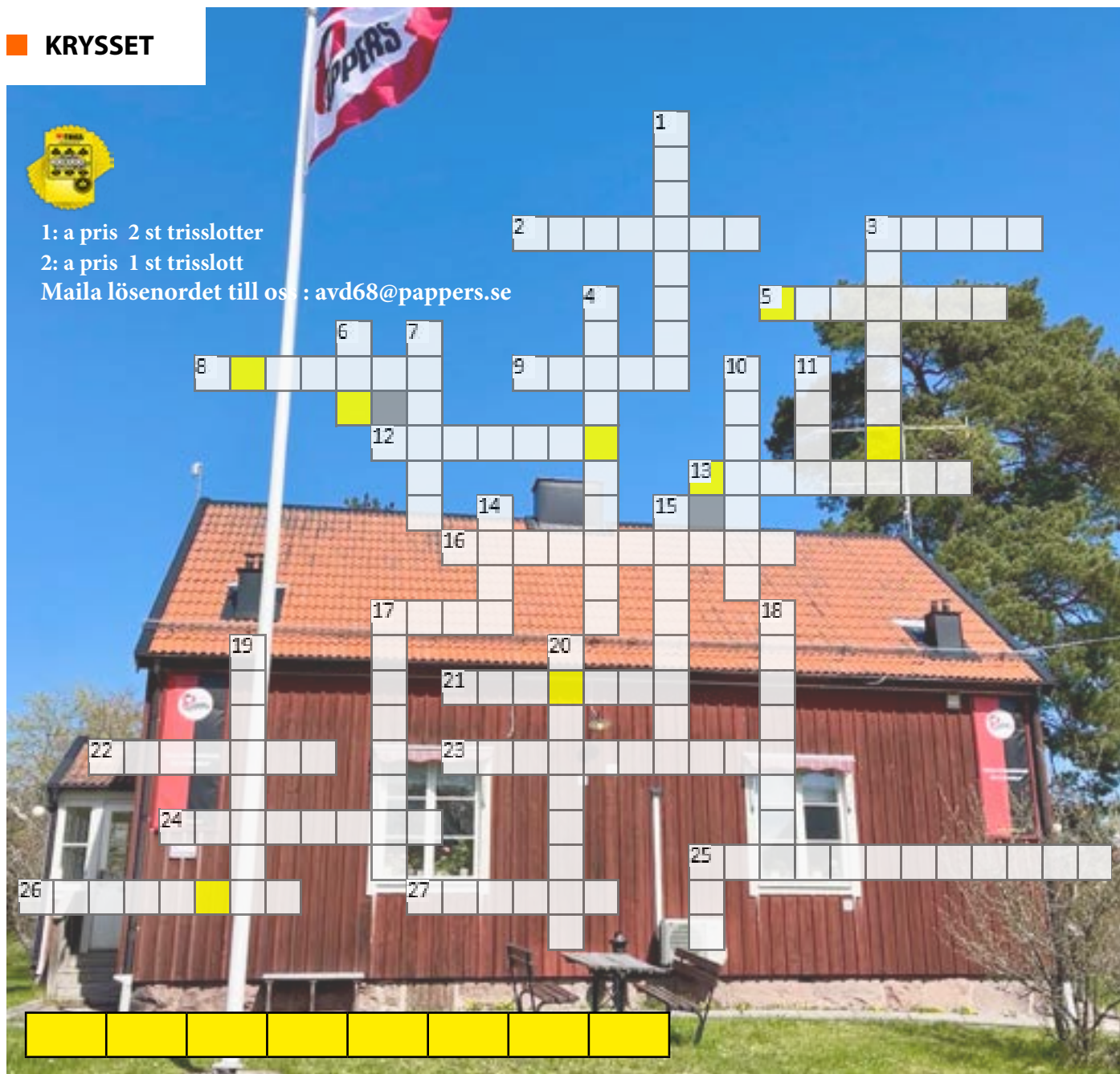

1: a pris 2 st trisslotter

2: a pris 1 st trisslott

Maila lösenordet till oss : avd68@pappers.se

Vågrätt:

2. Samarbete mellan olika partier.
3. Avgift som betalas till staten.
5. Tävling mellan kandidater inför val.
8. Organiserad insats för att vinna val.
9. En grupp som strävar efter politisk makt.
12. Relaterat till det egna landet.
13. Styrelsesätt med en enda ledare.
16. Personer som ställer upp i val.
17. Principer som skyddar individers frihet.
21. Organiserad grupp som strävar efter förändring.
22. Aktivitet relaterad till makt och styre.
23. Partier som inte är i makt.
24. Allmänhetens åsikter om frågor.
25. Processen att skapa nya lagar.
26. Att presentera en idé för beslut.
27. Diskussion om politiska frågor

Lodrrätt

1. Plan för att uppnå politiska mål.
3. Skydd mot hot och risker.
4. Regler som måste följas.
6. Processen att välja representanter.
7. Arbete inom offentlig sektor.
10. Relaterat till andra länder.
11. En handling för att uttrycka åsikt i val.
14. Förmågan att påverka beslut.
15. Dokument som beskriver politiska mål.
17. Den verkställande makten i ett land.
18. Processen att leda ett land.
19. Principen om lika behandling.
20. Styrelsesätt där folket har makt.
25. Regler som styr ett samhälle.

BOKA GÄRNA EN TID FÖR FÖRSÄKRINGS- OCH PENSIONSRADGIVNING

FÖR BOKNING AV TIDEN KONTAKTA EXPEDITIONEN PÅ TFN. 0175 26 390

RÅDGIVNINGSDAGAR:

- 23 SEPTEMBER
- 7 OKTOBER
- 21 OKTOBER
- 4 NOVEMBER
- 18 NOVEMBER
- 2 DECEMBER
- 16 DECEMBER

ANSVARIG UTGIVARE:

Pappers avd 68

NÄSTA NR:

December 2025

OMSLAGSBILD

Carita Holmberg

REDAKTIONEN:

Aleksandar Srndovic

Anders Lidén

Carita Holmberg

Emma Sjögren

Roger Berglund

KONTAKT:

Pappers avd 68

Hallsta Pappersbruk

763 81 Hallstavik

0175 26 390

www.avd68.com

